

צום פינטל

גליון קפד

קרח-תשפ"ו-לשה"ק

◆ — פרשה — ◆

הקרקע רועד – החשד שמרעיד

הקרקע הפנימית של כל קשר היא האמון. בית עומד על אמון. חברות עומדת על אמון. תלמיד ורב עומדים על אמון. קהל ומנהיג עומדים על אמון. כל זמן שיש אמון, האדם יכול לעמוד בתוך הקשר. אפשר שיהיו שאלות, אפשר שיהיו קשיים, אפשר שיהיו דברים שאינם מובנים, אבל עדיין יש מקום לעמוד עליו. האדם אומר בלבבו: איני מבין הכל, אבל אני עומד בתוך קשר נאמן.

האמון אינו מבטל את השכל. האמון אינו אומר שאין שאלה ואין בירור. אדרבה, כשהאמון בריא, אפשר לשאול יותר בשקט. כי השאלה אינה באה להרוס את הקרקע, אלא להבין את הבנין. האדם יכול לומר: איני מבין, אבל איני חושד. קשה לי, אבל איני הופך את כל הקשר למקום של ניצול. אני מבקש בירור, אבל עדיין עומד בתוך האמון.

אבל כשהחשד נכנס, הכל משתנה. החשד אינו רק מחשבה אחת. הוא רעידת אדמה בתוך הקשר. מה שהיה פשוט נעשה מוטל בספק. מה שהיה שליחות נראה כהשתלטות. מה שהיה הנהגה נראה כהתנשאות. מה שהיה נתינה נראה כחשבון. מה שהיה קשר נראה כמלכודת. אז האדם אינו רק שואל על פרט אחד, אלא הקרקע עצמה מתחילה לזוז תחתיו. הוא אינו יודע עוד אם אפשר לעמוד כאן.

זהו עומק פרשת קורח. קורח הכניס חשד לתוך הקשר שבין כלל ישראל למשה רבינו ולאחרון הכהן. הלשון שלו נשמעה לשון של קדושה, לשון של כלל ישראל, לשון של דאגה לכבוד הקהל. "כי כל העדה כולם קדושים ובתוכם ה'". באמת כלל ישראל קדושים. באמת כל יהודי יש לו חלק בקדושה. אבל בתוך הדברים הונחה מילה אחת שמרעידה הכל: "תתנשא".

כאילו אין כאן שליחות, אלא התנשאות. אין כאן הנהגת השם, אלא לקיחת מקום. אין כאן סדר עליון, אלא אדם שעומד למעלה מאחרים.

בפרשת קורח. קורח ועדתו באו בטענה ובמחלוקת. אמרו למשה ולאחריו: "רוב לכם כי כל העדה כולם קדושים ובתוכם ה' ומדוע תתנשא על קהל ה'". חטאו בחשד, בהסתכלות עקומה על הנהגת משה רבינו ואחרון הכהן.

והנה העונש בא דוקא מן הארץ. "ותבקע האדמה אשר תחתיהם. ותפתח הארץ את פיה ותבלע אותם ואת בתיהם ואת כל האדם אשר לקרח ואת כל הרכוש". ויש להבין, למה דוקא הארץ. מה שייכות יש בין מחלוקת קורח לבין הקרקע שנבקעה תחת רגליו.

התורה מגלה לנו עומק הדבר. קורח לא חלק רק על פרט אחד בסדר הכהונה והלויה. הוא נגע בקרקע שעליה עומד הכל, שעליה עומד כל הקהל. הקרקע היא האמון, ה'טראסט'. כל זמן שיש אמון, יש מקום לעמוד. אפשר לשאול, אפשר לברר, אפשר שלא להבין הכל, אבל עדיין האדם עומד בתוך קשר נאמן. אבל כשהחשד נכנס, הקרקע עצמה מתחילה לרעוד.

האדם רגיל לחשוב שהקרקע היא הדבר הפשוט ביותר. עומדים עליה, הולכים עליה, בונים עליה בית, ואין חושבים עליה כלל. כל זמן שהארץ עומדת תחת רגליו, האדם עסוק במה שעליה. הוא חושב על הבית, על השולחן, על הדרך, על החפצים, על האנשים. עצם הקרקע אינה תופסת מקום במחשבתו, מפני שהיא הדבר המובן מאליה.

אבל כשיש רעידת אדמה, פתאום מתגלה שכל מה שהיה נראה עומד מצד עצמו, תלוי בדבר אחד. אם הקרקע אינה עומדת, אין בית עומד. אין שולחן עומד. אין אדם עומד. הכל מתחיל לזוז, לא מפני שכל דבר בפני עצמו נפל, אלא מפני שהמקום שעליו הכל עומד התחיל לרעוד.

ברגע שהדבר נאמר כך, הקשר כולו נעשה חשוד. אם משה רבינו אינו שליח נאמן אלא מתנשא, אז כל מה שנבנה עד עכשיו מתחיל לרעוד. יציאת מצרים, מתן תורה, המשכן, סדר המזבח, כהונה ולויה, כל מה שעבר דרך משה ואהרן, הכל מקבל צל אחר. החשד אינו משאיר דבר במקומו. הוא נכנס מתחת לקרקע, ומתחיל לבקע אותה.

לכן העונש של קורח ועדתו בא דרך הארץ. אין זה רק מיתה משונה. זה גילוי של שורש החטא. הם בקעו את קרקע האמון של הקהל, והקרקע הגשמית נבקעה תחתיהם. הם פתחו פה של מחלוקת, והארץ פתחה את פיה. הם רצו לעקור את עצמם מסדר הקהל, ולכן נאמר בהם "ויאבדו מתוך הקהל".

וזהו "מתוך הקהל". קורח דיבר בשם הקהל. הוא טען שהוא בא בשביל הכלל. אבל סופו היה שנאבד מתוך הקהל. יש מי שמדבר בשם הכלל, ובאמת הוא מכניס פירוד בתוך עצם צורת הכלל. כלל ישראל הוא קהל, וקהל צריך קשר. צריך אמון. צריך נקודת חיבור. צריך הנהגה הנכונה לדבר השם. כשאדם משתמש בשם הקהל כדי לשבור את הקשר המחזיק את הקהל, הוא מאבד את עצמו מתוך הקהל.

וזהו גם עומק מה שנאמר אחר כך: "וינסו כל ישראל אשר סביבותיהם לקולם כי אמרו פן תבלענו הארץ". כשיש רעידת אדמה של חשד, הפחד אינו נשאר אצל בעלי המחלוקת בלבד. כל הסביבה מתחילה לברוח. כל אחד מרגיש שאם יעמוד קרוב מדי למקום הזה, גם הוא ייבלע. כי מחלוקת של חשד אינה רק טענה בין אנשים. היא משנה את האוויר. היא עושה שכל דבר נעשה לא בטוח. כל קשר נעשה מסוכן. כל קרקע נעשית רועדת.

אדם יכול לעמוד ליד שאלה. שאלה אינה בולעת. בירור אינו בולע. אפילו מחלוקת לשם שמים אינה בולעת, כי היא באה לבנות אמת. אבל חשד בולע. הוא בולע את האדם עצמו, ובולע גם את השקט של הסובבים אותו. הוא עושה שהאדם כבר אינו יכול לקבל, אינו יכול להאמין, אינו יכול להחזיק קשר. הוא עומד על אדמה שכל רגע יכולה להיפתח.

וזה לימוד גם לחיי האדם הפרטי. יש בתים שנראים חזקים מאוד מבחוץ, אבל הקרקע הפנימית שלהם רועדת. לא מפני שאין שם שולחן וכסאות, ולא מפני שאין שם סדר חיצוני, אלא מפני שנכנס חשד. אחד אינו מאמין לשני. כל מילה נמדדת. כל מעשה נחשד. כל איחור נעשה סימן. כל שתיקה נעשית הוכחה. אז גם אם הבית עומד מבחוץ, מבפנים יש רעידת אדמה.

וכן בשותפות. כל זמן שיש אמון, אפשר לעבוד יחד. לא תמיד הכל שווה, לא תמיד הכל מסודר, אבל יש קרקע. כשנכנס חשד, כל חשבון קטן נעשה סכנה. כל החלטה נעשית פגיעה. כל רוח של חשני נראה כאילו הוא בא על חשבוני. ואז השותפות כבר אינה מקום של בנין, אלא מקום של התגוננות. האדם אינו עובד, אלא שומר על עצמו. אינו יוצר, אלא חושד. זה סימן שהקרקע זזה.

וכן בקהילה. קהילה עומדת על אמון. לא אמון עיוור, ולא ביטול השכל, אלא אמון שיש כאן אנשים שרוצים להחזיק יחד דבר של תורה, תפילה, חסד, יראת שמים, וסדר. כשנכנס חשד שכל אחד רק מבקש לעצמו, שכל הנהגה היא רק כוח, שכל תקנה היא רק שליטה, אז קשה מאוד לבנות. כל דבר נשבר עוד לפני שהתחיל. אין קרקע.

לפעמים צריכים לברר. לפעמים צריכים לתקן שותפות. לפעמים צריכים להעמיד גבולות. לפעמים קשר ישן אינו מחזיק עוד, צריכים חידוש. אבל החילוק הוא בשורש. האם רוצים לבנות אמון עמוק יותר, או רוצים להפוך את כל הקשר לחשד. האם שואלים כדי להבין, או שואלים כדי לבקע. האם מבקשים סדר, או מבקשים בליעה.

זהו ההבדל בין בירור לבין מחלוקת קורח. בירור אומר: יש כאן קשר, ואני רוצה שיתקיים באמת. לכן צריך לדבר, לסדר, לתקן, להעמיד הדברים על מקומם. מחלוקת קורח אומרת: אין כאן קשר נאמן כלל. הכל התנשאות. הכל חשבון. הכל כוח. ברגע שאומרים כך, אין עוד מקום לבנות, כי הקרקע עצמה נשללת.

וזו אחת הסכנות הגדולות בדור של הרבה ידיעות והרבה חשדות. האדם שומע כל היום על אנשים שניצלו זה את זה, על שותפויות שנפרדו, על מוסדות שאיבדו אמון, ומפני כן קל לו להכניס את אותו מבט לכל מקום. הוא נעשה אדם שאינו יכול עוד להאמין. הוא רואה בכל קשר מלכודת. בכל הנהגה נגיעה. בכל נתינה חשבון. ואז הוא חושב שהוא נעשה חכם, ובאמת הוא נעשה אדם בלי קרקע.

החכמה אינה להיות תמים באופן שאינו רואה כלום. אבל גם אינה להיות חשדן באופן שאינו יכול לעמוד בשום מקום. החכמה היא דעת. לדעת שיש קשרים שצריכים בדיקה, ויש קשרים שצריכים חיזוק. יש מקום לשאלה, ויש מקום לאמון. יש פחד שמזהיר, ויש פחד שמחריב. יש חשד שמציל אדם מניצול, ויש חשד שבוולע את האדם עצמו.

בסוף הכל חוזר לנקודה אחת: האמון הוא הקרקע. האדמה מחזיקה את הגוף, והאמון מחזיק את הנפש. אין אדם יכול להיות בלי קרקע, ואין אדם יכול להיות בלי אמון. האמון הראשון והעמוק ביותר הוא האמון בהשם יתברך. אם האדם קשור באמונה זו, יש לו מקום פנימי לעמוד עליו גם כשקשרים חיצוניים זזים. הוא יכול לבדוק בלי להיבלע בחשד. הוא יכול לתקן בלי להחריב. הוא יכול להיפרד כשצריך בלי לבזות את העבר. הוא יכול להחזיק קשר בלי לאבד את דעתו.

זהו ההפך מקורח. קורח הכניס חשד במקום של אמונה. הוא הפך שליחות להתנשאות, וקהל לפירוד. לכן הקרקע נבקעה תחתיו. אבל מי שמחזיק אמון בהשם, וממנו לומד לבנות אמון נכון בבני אדם, עושה את הקרקע שלו חזקה יותר. הוא אינו נעשה עיוור. הוא נעשה מיושב. אינו תמים של שטות, אלא בעל קרקע פנימית.

◆ — סיפורים — ◆

== על החבל הדק ==

ר' יעקב ישב בביתו אחר מעריב, והטלפון היה מונח על השולחן. הוא התקשר לקו החדשות, כמו שהיה רגיל לפעמים לשמוע בלילה מעט מן הנעשה בעולם. לא היה מן האנשים שרצים אחר כל ידיעה. בדרך כלל היה שומע כותרת אחת או שתיים, מניח את הטלפון, וחוזר לעצמו.

הדבר הכאיב לו מאוד. כי לא רצה להיות אדם חשדן. לא רצה לומר שכל השנים היו טעות. לא רצה למחוק את הטוב שהיה. ומאידך לא רצה לעצום עיניים. הוא ידע שאם יתעלם לגמרי, הרעידה הקטנה יכולה לגדול. ואם ייבהל מדי, הוא עצמו יביא את הרעידה הגדולה.

באותו ערב שמע ידיעה שנשארה אצלו. עוד ברית בין מדינות נחלשת. עוד מדינה מבקשת לעצמה דרך חדשה. עוד קשר ישן עומד להשתנות. המדברים שם אמרו זאת בלשון של חשבונות גדולים, נפט, מסחר, מדינות חזקות, מדינות עולות, מזרח ומערב. אבל ר' יעקב שמע בתוך הדברים משהו פשוט יותר. הוא שמע שהעולם כולו מלא קשרים, וכל קשר שאינו משתנה בזהירות יכול להרעיד הרבה יותר ממה שחושבים.

בלילה ישב עם עצמו זמן רב. חשב איך קשר חכם אינו נשבר ביום אחד. יש דברים שעברו דרך אותו קשר: פרנסה, אחריות, אמון, הרגל, כבוד, שנים של עבודה. אם צריך שינוי, עושים אותו בזהירות. לאט. משאירים מעבר. מחזיקים קצת כאן, בונים קצת שם. כל קשר עומד על חבל דק, והחכמה אינה לעצום עיניים, וגם אינה לרעוד מפחד. החכמה היא להניח רגל בזהירות.

פתאום הרגיש שזה ממש המצב שלו. הוא עומד על חבל דק של קשר. אם יאמר לעצמו שהכל טוב ואין מה לבדוק, אולי ייפול. אם יאמר שהכל שקר והכל ניצול, גם ייפול. צריך ללכת. לא לקפוא, לא לרוץ. לראות. לשמור על האמון, אבל לתת לו גבולות. להחליף קצת מן הצורה הישנה, אבל לא לשבור את הכל בבת אחת. לבנות סדר חדש לאט, כדי שהקשר לא ייהפך לרעידת אדמה.

למחרת פגש את שותפו. לא בא בצעקה. לא בא עם מכתב של פירוד. גם לא בא כאדם שכבר החליט שהשני אשם. אמר לו בשקט: אנחנו צריכים לדבר. העסק שלנו גדל, ומה

שהיה פשוט פעם כבר אינו מספיק עכשיו. אני רוצה לאבד את האמון שהיה בינינו, ולכן צריך לתת לו כלים חדשים. צריך סדר. צריך גבולות. צריך לדעת מה כל אחד עושה, מה כל אחד מחליט, ומה כותבים מראש.

השותף נפגע מעט. אמר לו: אחרי כל השנים, עכשיו אתה מבקש ניירות וגבולות.

אמר לו ר' יעקב: דוקא אחרי כל השנים. אם לא היה כאן קשר חשוב, לא הייתי נזהר כל כך. כשהדבר יקר, שומרים עליו. אמון בלי כלים יכול להיפגע. כלים בלי אמון נעשים מלחמה. אני מבקש את שניהם יחד.

הוא ניתק את הטלפון, אבל הידיעה לא ניתקה ממנו. הוא לא היה איש מדינה, לא ידע כל הפרטים. אבל היתה לו הרגשה פשוטה. מדינות אינן יכולות להחליף קשרים בבת אחת. גם אם קשר ישן נחלש, גם אם יש צורך למצוא קשר חדש, אי אפשר למשוך בבת אחת חבל שמחזיק הרבה דברים. אם מושכים מהר מדי, כל הבנין זז. אם חותכים פתאום, יש רעידת אדמה. לפעמים צריך להחזיק בזה, לפתוח מעט בזה, לבנות דרך חדשה לאט, עד שהעולם יוכל לעבור ממקום למקום בלי ליפול.

באותו זמן היה ר' יעקב עצמו בתוך שאלה כזו. שנים רבות היה לו עסק עם שותף אחד. בתחילה היה הכל פשוט. כל אחד ידע את חלקו, והאמון עמד ביניהם בשקט. לא היה צורך לבדוק כל דבר. לא היה צורך לכתוב כל פרט. המילה היתה מחזיקה.

אבל עם השנים נשתנה הדבר. העסק גדל, האחריות גדלה, וגם האנשים עצמם השתנו מעט. מה שפעם היה פשוט כבר לא היה פשוט. החלטות נעשו לבד. חשבונות לא היו ברורים דיים. לא היה שם רוע גלוי, ולא בגידה ברורה, אבל היתה שם רעידה דקה. ר' יעקב התחיל להרגיש שכבר אינו עומד על אותה קרקע של פעם.

הדברים לא נפתרו ביום אחד. בתחילה היה קשה. כל פרט שכתבו הרגיש כאילו התמימות הישנה נעלמת. ר' יעקב עצמו הרגיש כאב בכל שורה. אבל אחר כך הבין דבר נכון: לפעמים הגבול אינו קבורת האמון, אלא שמירת האמון. כשדבר קטן, הוא עומד על פשטות. כשהוא גדל, הוא צריך סדר. אין זה אומר שהפשטות היתה שקר. זה אומר שהקשר מבקש כלי רחב יותר.

הם התחילו לשנות לאט. לא סגרו הכל ביום אחד. חלק מן ההחלטות נשארו יחד. חלק נמסרו לכל אחד בפני עצמו. חשבונות נעשו מסודרים יותר. דברים שנאמרו פעם בעל פה התחילו להיכתב. לא מפני שרצו לחשוך, אלא מפני שרצו שלא יצטרכו לחשוך. כל גבול חדש הוריד מעט מן הרעידה.

ר' יעקב שם לב, שכל פעם שעשו שינוי בבת אחת, הלב היה נבהל. וכל פעם שעשו שינוי לאט, מתוך דיבור, מתוך כבוד, מתוך זכרון הטוב שהיה, נבנה מעט שקט חדש. לא השקט הישן של תמימות ראשונה, אלא שקט מבוגר יותר. שקט שיודע שהעולם משתנה, אבל אינו נבהל מכל שינוי.

כמה שבועות אחר כך שמע שוב בקו החדשות על מדינות שמחליפות קשרים. הפעם שמע זאת אחרת. לא רק כחדשות רחוקות. הוא חשב: גם העולם צריך ללמוד איך מחליפים קשרים בלי לבקע את הקרקע. כשקשר ישן כבר אינו מחזיק הכל, צריך לבנות חדש. אבל אם שוברים מהר מדי, העולם רועד. ואם נשארים בכוח במקום שכבר אינו מתאים, גם אז הרעידה מתאספת בפנים. צריך דעת. צריך מעבר. צריך גבולות. צריך אמון שאינו עיוור, וחשבון שאינו חשד.

באותו ערב אמר לבנו: העולם כולו דומה לאדם ההולך על חבל דק. מי שמפחד יותר מדי, נופל. מי שמזלזל, גם נופל. צריך להרגיש כל פסיעה. לא לפחד מן התנועה, אבל להיזהר שלא לעשות תנועה שמפילה. כך הוא בין מדינות, וכך הוא בין שותפים, וכך הוא גם בתוך ביתו של אדם.

הבן שאל אותו: אם כן, מה העיקר, להחזיק או להחליף. אמר לו ר' יעקב: העיקר להחזיק את האמון. לפעמים מחזיקים אותו על ידי שנשארים. לפעמים מחזיקים אותו על ידי שמשנים צורה. לפעמים מחזיקים אותו על ידי

הם התחילו לשנות לאט. לא סגרו הכל ביום אחד. חלק מן ההחלטות נשארו יחד. חלק נמסרו לכל אחד בפני עצמו. חשבונות נעשו מסודרים יותר. דברים שנאמרו פעם בעל פה התחילו להיכתב. לא מפני שרצו לחשוך, אלא מפני שרצו שלא יצטרכו לחשוך. כל גבול חדש הוריד מעט מן הרעידה.

ר' יעקב שם לב, שכל פעם שעשו שינוי בבת אחת, הלב היה נבהל. וכל פעם שעשו שינוי לאט, מתוך דיבור, מתוך כבוד, מתוך זכרון הטוב שהיה, נבנה מעט שקט חדש. לא השקט הישן של תמימות ראשונה, אלא שקט מבוגר יותר. שקט שיודע שהעולם משתנה, אבל אינו נבהל מכל שינוי.

כמה שבועות אחר כך שמע שוב בקו החדשות על מדינות שמחליפות קשרים. הפעם שמע זאת אחרת. לא רק כחדשות רחוקות. הוא חשב: גם העולם צריך ללמוד איך מחליפים קשרים בלי לבקע את הקרקע. כשקשר ישן כבר אינו מחזיק הכל, צריך לבנות חדש. אבל אם שוברים מהר מדי, העולם רועד. ואם נשארים בכוח במקום שכבר אינו מתאים, גם אז הרעידה מתאספת בפנים. צריך דעת. צריך מעבר. צריך גבולות. צריך אמון שאינו עיוור, וחשבון שאינו חשד.

באותו ערב אמר לבנו: העולם כולו דומה לאדם ההולך על חבל דק. מי שמפחד יותר מדי, נופל. מי שמזלזל, גם נופל. צריך להרגיש כל פסיעה. לא לפחד מן התנועה, אבל להיזהר שלא לעשות תנועה שמפילה. כך הוא בין מדינות, וכך הוא בין שותפים, וכך הוא גם בתוך ביתו של אדם.

הבן שאל אותו: אם כן, מה העיקר, להחזיק או להחליף. אמר לו ר' יעקב: העיקר להחזיק את האמון. לפעמים מחזיקים אותו על ידי שנשארים. לפעמים מחזיקים אותו על ידי שמשנים צורה. לפעמים מחזיקים אותו על ידי

הם התחילו לשנות לאט. לא סגרו הכל ביום אחד. חלק מן ההחלטות נשארו יחד. חלק נמסרו לכל אחד בפני עצמו. חשבונות נעשו מסודרים יותר. דברים שנאמרו פעם בעל פה התחילו להיכתב. לא מפני שרצו לחשוך, אלא מפני שרצו שלא יצטרכו לחשוך. כל גבול חדש הוריד מעט מן הרעידה.

קול הלשון פרטי – הרב שלום לאנגסאם 1605-313-6803

– אורף אידיש 1, שיעורים מהתקופה האחרונה 1, דיבאטעס 2, נפש (נפש, חיזוק, חינוך, שלום בית) 3, פרשת השבוע 4, חומש רש"י 5, משנה וגמרא 6, הלכה 7, מוסר וחסידות 8, אינטערסאנטע טאפיקס (חכמת התורה, חכמת העולם) 9, שבת 10, מועדים 11, שיעורים 12 | נ"ך 2 – שיעורים על רוב תנ"ך

אם ברצונכם לקבל את הגליון במייל, נא לפנות: shalomlang@gmail.com או לשלוח הודעה: zum-pintel+subscribe@googlegroups.com

לנדב הגליון, או לפרסם בו, וכן להזמין את הרב למסור שיעורים בשיבות ובכוללים, נא להתקשר למכון מישרים 845-274-3516